

СЕКЦІЯ СТУДЕНТІВ

Арцибашева Марія

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

науковий керівник: Мельник Т. М., к. філол. наук, доцент

ПСИХОЛОГІЗМ ТА ПСИХОЕСТЕТИКА В ЛІТЕРАТУРІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

У сучасному літературознавстві все більше уваги приділяється дослідженню психологізму та як він виражений у художніх творах. Щоб окреслити його принципи науковці зосереджувалися на психологічних та філософських здобутках, зокрема таких відомих постатей як З.Фройд або К. Юнг. Проблема психологізму у літературних творах є основою для вивчення різних сторін однієї особистості, таких як соціальна, культурна та моральна.

Дослідження психологізму і досі є актуальним питанням, оскільки воно безпосередньо впливає на літературознавство, додаючи йому новий аспект та розширюючи літературний методологічний аналіз. Психологізм у літературознавстві також має практичне застосування: знання психології персонажів і їхньої мотивації може мати практичне застосування в різних галузях, таких як психологічна терапія, освіта, медіа, реклама тощо.

Український літературознавець В. Фащенко у своїй праці «У глибинах людського буття. Етюди про психологізм літератури» дає наступне визначення психологізму в літературі: «Психологізм – універсальна, родова якість художньої творчості. Його предметом є відображення внутрішньої єдності психічних процесів, станів, властивостей і дій, настроїв і поведінки людини, а також соціальних груп і класів» [4, с. 49].

Українська літературознавчиня Н. Жлуктенко у праці «Англійський психологічний роман ХХ століття» (1988) стверджує, що психологізм – це стильова єдність романів, у яких загальний життєвий зміст представлений у своїх найбільш індивідуальних проявах, на психологічній природі яких письменник сконцентровує увагу [1, с. 10]. Дослідниця говорить про те, що існування морально-етичної проблематики та особливого драматизму у психологізованих художніх творах є одним із ключових складових.

Велика кількість науковців не лише закордонних, але і українських займалися дослідженням психологізму у художніх творах. Зокрема О. Потебня досліджував вплив літератури на свідомість людини. У своїй книзі «Думка і мова» (1989) автор зазначив, що мова є засобом пізнання світу і також самого себе, що говорить про тісний взаємозв'язок [3, с. 43]. Він вважав, що художній твір – відображення зовнішнього світу, що сприймається суб'єктивно через чуттєве сприйняття. Основою пізнання є досвід, джерелом якого виступає об'єктивна реальність. Твір безпосередньо впливає на внутрішній світ читача і змінює його. Таким чином, незвичне світобачення відображає суб'єктивну

реальність [5, с. 3-4], що в свою чергу відображає базові принципи психологізму.

Інший український вчений І. Фізер у своїй роботі «Психологізм та психоестетика» (“Psychologism and Psychoaesthetics”, 1981) досліджував психологізм через призму естетики та літературознавчої теорії. І. Фізер стверджує, що психологізм існував ще за часів античності. Психологізмом він вважає наявність психологічної домінанти в гуманістичних дисциплінах [6, с. 2]. Науковець розглядає психологізм як основну тенденцію психоестетики – відображення чуттєвого досвіду суб’єкту по відношенню до об’єктивних зовнішніх факторів впливу на нього [6, с. 35]. Одним із основних принципів психоестетики науковець вважає вираження ментальних процесів та суджень, підсилених чуттєвістю [6, с. 33]. Такий естетичний досвід він назвав емпатією (тобто співпереживанням), що передбачає сприйняття об’єктивного і суб’єктивного, самоспостереження, свідоме та несвідоме вираження людських почуттів, здатність людини прийняти точку зору іншого [6, с. 57].

І. Фізер наголошував на тому, що емоції або почуття, викликані зовнішніми обставинами, являють собою той рівень напруги, який генерується в результаті взаємодії ментальних процесів [6, с. 129]. Вчений відзначав, що розум людини діє в межах певного стилю життя особистості та її досвіду, що визначається реальними цілями та соціальними функціями, здоровим глуздом або фантазіями та аномаліями; усі ментальні прояви – мрії, фантазії, бажання, почуття, відчуття прекрасного та жахливого – обумовлені певним стилем життя, що стимулює подолання власної небездоганності та творить певні психічні стани [6, с. 107].

Основними функціями власного «Я» людини є креативність, сприймання, світогляд як процеси пізнання естетичної реальності, а взаємодія між об’єктом і суб’єктом у процесі естетичного пізнання досвіду – емпатія – передбачає самопізнання, самосвідомість та інтелектуальні відображення, наприклад, накопичення у психіці сприймань, вражень, суджень, протилежних ідей, які існують у єдності між собою [6, с. 189].

Так, емпатія являє собою міжособистісне порозуміння на емоційному рівні. Базовим постулатом психоаналітичної естетики І. Фізера є те, що мистецтво, зокрема література, не може існувати поза межами людської психіки [6, с. 127].

Український вчений М. Кодак говорить про те, що літературні терміни «психологізм» та «психологічний аналіз» відмінні між собою. Психологізм науковець характеризує як певну систему соціально-психологічних поглядів на людину у просторі естетичних сподівань певного проміжку часу, а психологічний аналіз як метод образно-логічного осмислення історично-характерної соціально-психологічної суті людини в художній творчості [2, с. 7].

Отже, сучасне літературознавство цікавиться психологізмом, оскільки той у свою чергу цікавиться внутрішнім світом людини. Саме тому письменники, що використовують даний прийом, зображують духовний світ певної людини, особистості. Вони намагаються зануритися у сутність людини та дослідити її взаємозв’язки з оточуючим її світом.

Список використаної літератури

1. Жлуктенко, Н. Ю. *Англійський психологічний роман ХХ століття*. Київ: Вища шк. Вид-во при Київ. ун-ті, 1988. 160 с.
2. Кодак, М. П. *Психологізм соціальної прози*. Київ: Наукова думка, 1980. 163 с.
3. Потебня, О. О. *Думка і мова*. Київ, 1989. 200 с.
4. Фащенко, В. В. *У глибинах людського буття. Етюди про психологізм літератури*. Київ: Дніпро, 1981. 278 с.
5. Fizer, J., Alexander, A. *Potebnja's Psycholinguistic Theory of Literature: A Metacritical Inquiry*. Cambridge: Harvard University Press, 1986. 184 p.
6. Fizer, J. *Psychologism and Psychoaesthetics*. Amsterdam: John Benjamins, 1981. 294 p.

Балинський Олександр

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
науковий керівник: Петров О. О., к. філол. наук, доцент*

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОРИЧНОГО ОБРАЗУ УКРАЇНИ В АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯХ

Переклад метафор та образів, які створюються за їх допомогою, пов'язаний із вирішенням цілої низки лінгвістичних, літературознавчих, культурологічних, філософських та інших проблем. Важливість правильного підходу до вивчення способів перекладу метафори обумовлена необхідністю адекватної передачі образної інформації та відтворення стилістичного ефекту оригіналу у перекладі.

На думку П. Ньюмарка, перекладач стикається з двома основними проблемами під час перекладу метафори:

- 1) зрозуміти, який обсяг семантичної складової метафори варто передати у перекладі;
- 2) якою мірою смислова складова метафори перебуває на перетині полів образності та семантики описуваного об'єкта [1, с. 38].

Найчастіше при перекладі метафор застосовуються такі лексичні та граматичні трансформації, як додавання, опущення, заміна елемента висловлювання, зміна порядку слів, антонімічний переклад, конкретизація.

Метафори в текстах відтворюються через використання перекладацьких трансформацій, тобто різноманітних технік, що використовуються при перекладі тексту з однієї мови на іншу з метою збереження його смислу та еквівалентності. Основним завданням перекладу є передача інформації зі збереженням оригінального змісту, форми та стилю [2, с. 58].

Існує кілька класифікацій перекладу метафор. Наприклад, П. Ньюмарк виділяє такі стандартні процедури перекладу метафор: